

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljave je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjiznica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica, II. drž. gimn.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. Din. Članstvo „Pov. UJU Ljubljana“ ima s članom za list za oglaševanje in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. šek. ur. 11.197.

Nečuvveno postopanje z našim eksistenčnim vprašanjem.

Se ko sta došla naša delegata od seje Glavnega Odbora UJU v Beogradu, ki se je vršila istočasno z uradniškim kongresom v Novem Sadu, sta na naše vprašanje izjavila trdno prepričanje, da se sigurno s 1. januarjem 1924 izplačajo predujmi v znesku 1500 do 2000 Din, kakor so jima to zagotavljali krogi, ki stoje blizu vlade.

Par dni na to, ko je dal tako izjavo minister na pot svojim zaupnikom, da poročajo o tem na uradniškem kongresu, je isti minister izdal vsem finančnim delegacijam naredbo, da se izplačajo državnim nameščencem na račun novih plač, ki po zakonu tečejo od 1. oktobra v treh obrokih: januarja, februarja in marca sledeči predujmi:

1. za prvi draginjski razred (Beograd, Zemun in Sušak) višjim uradnikom skupno 1500, nižjim 1200 Din.

2. Za drugi draginjski razred (vsa ostala mesta) višjim uradnikom skupno 1350, nižjim 1050 Din.

3. Za tretji razred (mala mesta in vasi) višjim uradnikom skupno 1200, nižjim 900 Din.

Za isto dobo se v treh obrokih izplača vsem zvaničnikom skupno 600, služiteljem pa 300 Din.

Na sejah ministrskega sveta na božični dan in 26. decembra 1923 je bila tudi daljša razprava o izplačilu predujma na povečane plače uradnikom. Na božični seji se je to vprašanje le kratko razmotrivalo in niso bili storjeni nobeni definitivni sklepi. Na seji 26. decembra 1923 ministrskega sveta je bilo v bistvu odločeno:

Vsem državnim uradnikom, nameščencem in uslužbencem se ima v času od 1. do 15. januarja t. l. še pred pravoslavniimi božičnimi prazniki izplačati predujem na račun povečane plače za čas od 1. oktobra do 1. januarja.

Ta predujem se izplača v treh enakih mesečnih obrokih, in sicer 1. januarja, 1. februarja in 1. marca 1924. Minister je izjavil, da more te predujme izplačati le v treh obrokih, ker nima kritja.

Po teh vesteh bi dobil manjši del učiteljstva v Sloveniji 1050 Din in večina učiteljstva 900 Din predujma. Prvi bi dobili po 350, drugi po 300 Din na mesec.

Nimamo dovolj besedi, da bi dovoljno ožigosali brezvestno in lahkomišelnost izigravanje in izrabljanje prosvetnih delavcev in celokupnega uradništva s strani vlade, samo eno primero imamo: da nam je vlada vrгла te predujme, kakor se vrže izstradanemu psetu oglodano kost.

Delitev predujmov po navedenih skupinah ima pa še drugo temeljno zlo. Ono deli predujme po onih nesrečnih draginjskih razredih proti katerim se mi borimo že od njih početka. Draginja nas pritiska vse enako in najsi so to »višji« ali »nižji« uradniki, v kakršne nas je vlada sedaj razdelila še poleg draginjskih razredov.

To je zlo, ki reže v naše meso in nam pije našo kri: onim, ki imajo že itak več, dati več ter napraviti in pokazati razliko proti onim, ki imajo že itak manj — to reže v našo moralno zavest in ustvarja odpor...

Tretje zlo, ki je učinjeno z izplačilom v obrokih je to, da nam je s tem vlada pokazala, da do aprila absolutno ne misli izvesti in uveljaviti uradniškega zakona.

To je tretja perspektiva, ki nam jemlje zaupanje, in ki nam ustvarja prepričanje, da je postopanje sedanje vlade sramotno in škodljivo državnim interesom, ker ubija avtoriteto zakonov, ki naj jih spoštujemo in uvažujemo mi, ko jih vlada sama ne spoštuje.

Največje zlo pri vsem pa je to, da s tem postopanjem vlada sama utrjuje pozicijo separatističnim in avtonomističnim elementom.

Zahteve Glavnega Odbora UJU za ureditev prosvetnih, naših pravnih in materijalnih vprašanj.

I. Glavni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva na svoji plenarni sednici od 16. decembra 1923. g. uzeo

je u pretresu pitanje donošenja novog zakona o nar. školama za celu Kraljevinu, pa je i ovom prilikom konstatovao:

1. Da se pitanju osnovne nastave i

narodnog prosvetivanja ne poklanja ona pažnja koju ona s pogledom na interese narodne i državne zaslužuje;

2. Da u novoprisajedinjenim krajevima otadžbine u pogledu osnovne nastave i danas vladaju stari prosvetni zakoni bivše Austro Ugarske i da na osnovu istih i danas u tim krajevima postoji jedno šarenilo raznih nastavnih planova, programa i uredaba stvaranih u onom vremenu kad je osnovna škola mogla imati svaki drugi cilj samo ne nacionalni;

3. Da su na osnovu tih programa izrađeni i školski udžbenici, koji su imali konvenirati zadatku škole u bivšoj monarhiji, a koji i danas važe u narodnim školama;

4. Da su prema tome, bez obzira na nove potrebe života i ciljeva nove države, uslovi rada u narodnoj školi ostali isti kao i pre toliko decenija i da sve to smeta vaspitanju novih generacija u duhu državnog i narodnog jedinstva i stvaranju osnova zajedničke kulture Srba, Hrvata i Slovenaca;

5. Da nedonošenje novog zakona o nar. školama čini iluzornim odredbe o obaveznoj nastavi; jer i danas u većem delu države kazna za nešiljanje dece u školu iznosi 0.20 din.;

6. Da pored državnih i nacionalnih razloga, i čisto pedagoški razlozi nalažu hitnu reformu prosvetnog zakonodavstva;

Konstatujući sve ove činjenice sa punim uverenjem da unifikacija osn. nastave predstavlja glavni uslov za unifikaciju nacije, Glavni Odbor U. J. U. izražava svoje duboko žaljenje, što ni za pet godina našeg državnog života u novoj državi do danas nije donet nov zakon o nar. školama i što se pitanje donošenja ovog najvažnijeg zakona stalno odlaže. Sa svih ovih razloga u ime celokupnog udruženog učiteljstva Kr. S. H. S. apelujemo na Vladu i Narodno Predstavništvo, da hitnim donošenjem ovog zakona ispune jednu od najvažnijih dužnosti prema naciji i državi.

II.

Odluke o zakonu o činovnicima, Uredbi o razvrstavanju i Uredbi o dodacima na skupoću.

Smatrajući, da je našoj državi, s obzirom na njene kulturne i nacionalne zadatke potrebno što pre i u njega privući što jače snage, nalazimo da je u nizu mnogih pitanja osnovne nastave jedno od najvažnijih — pitanje materijalne nagrade učitelja.

U tome pogledu Gl. Odbor nalazi, da novim čin. zakonom nije rešeno mate-

rijalno pitanje učiteljstva i da učitelji prema svojoj spremi, radu koga vrše i današnjim uslovima života, nisu materijalno zbrinuti.

Novi činov. zakon naročito nema privlačne snage za mlade učiteljske generacije usled čega će se sve više osećati nedostatak spremnih učitelja.

Popravka ovoga stanja mogla bi se postići na pravom mestu pravednijim zakonskim odredbama o materijalnoj nagradi učitelja i pravičnijom primenom samog Zakona o činovnicima.

Radi toga Gl. Odbor U. J. U. donosi sledeći zaključak:

1. Sa obzirom na broj godina školovanja, na važnost i teškoću učiteljske službe, tražimo da prinađležnosti učitelja u sravnjenju s prinađležnostima srednješkoljskih nastavnika budu u razmeri kao 3 : 4. Radi toga potrebno je ustanoviti još jednu grupu II. kategorije.

2. Da se u smislu čl. 57. zakona o činovnicima učini ispravka u Uredbi o razvrstavanju tako, da učitelji, posle 12 godina službe, ulaze u II., a posle 15 godina u I. grupu II. kategorije;

3. Da se maksimum osnovne plate dobija po navršetku 21 godine službe kako je i po Projektu zak. o nar. školama;

4. Dosledno prevodu i razvrstavanju ostalih činovnika, od kojih je znatan broj sa istom a i manjom školskom spremom od učitelja preveden u I. kategoriju, da se i učitelji preko 20 godina službe, na osnovu prelaznih naređenja Zakona o činovnicima, razvrstaju u odgovarajuće grupe I. kategorije;

5. Da se u smislu čl. 40. zakona o činovnicima odrede specijalne i znatnije nagrade za rad učitelja u Južnoj Srbiji i težim mestima i ostalih krajeva; zatim nagrade učiteljima i nepodeljenim školama, školskim upraviteljima kao i svima učiteljima koji se ističu radom na nar. prosvetivanju i ostalim kulturnim radom van škole;

6. Da ženska deca imaju penziju do udaje;

7. Da se odredbe čl. 33. Zakona o izmenama i dopunama zakona o nar. školama od 23. juna 1919. g. rasprostru na celu zemlju;

8. Da se učitelji specijalnih škola za gluvo-nemu abnormalnu i slepu decu sa stručnim ispitom, a tako i učiteljstvo građ. škola sa stručnim ispitom kao i raznih drugih stručnih škola, rasporedi po čl. 12. Uredbe da bi bilo razvrstano u smislu stava drugog čl. 7. zakona o činovnicima;

9. Čl. 12. Uredbe da glasi: U odredbu drugog stava čl. 7. zakona o činovnicima

LISTEK.

ALBERT SIČ:

„Kmečka hiša na Gorenjskem“.

V Jos. Westrovi »Slovenski čitanki« za III. razred srednjih šol« se nahaja na strani 87. Jos. Grudnov sestavek: »Slovenska kmetiška hiša v prejšnjih časih«. V tem berilnem sestavku opisuje avtor slovensko kmečko hišo in kmečko sobo. Ta snov pa se more v šoli temeljito in za dijake umljivo obdelati le na podlagi slik. Zato sem bil naprošen, naj narišem za nazorni nauk taki sliki, kar sem storil rade volje. Izpopolnil pa sem omenjeni berilni sestavek s tem, da sem slikam do dal nekatere predmete, ki v njem niso omenjeni. Da bo olajšan pouk učiteljem, ki niso imeli prilike bivati na Gorenjskem in poznati vseh predmetov, narisanih na slikah, sem se odločil podati sledeči kratek opis teh slik.

1. »Kmečka hiša na Gorenjskem«.

Za motiv sem si izbral slovensko kmečko hišo iz Bohinja. Slika je deloma posnetek po naravi, deloma je pa komponirana. Pred vežnimi vrati vidimo par stopnic, ki so zaokrožene, imajo pa tudi

ravne stopnice. Poleg vrat na levi stoji klop. Na to postavljajo poribane škafe in pomito posodo za mleko, da se osuši, predno se spravi na svoj prostor. Dekleta postavljajo na klop tudi lončke s cveticami. Kadar je prazna, posedajo po nji otroci, odrasli pa, ko jim dopušča čas, da se nekoliko odpočijejo od trudopolnega dela.

Skozi vežna vrata stopimo v vežo, ki je obokana ali pa tudi le krita z deskami. Z veže je strnjena kuhinja. Izpod njenega oboka se dviga dim v dimnik, pri starejših hišah pa kar v podstrešje.

Boljše hiše so spodaj (v pritličju) zidane, njih nadstropje pa je leseno, kakor kaže slika. V nadstropju vidimo ob dveh straneh lesen hodnik ozir. lepo izrezljano ograjo. Na hodniku sušijo perilo, vrh hodnika pa koruzo. Navadno je hodnik okrašen z raznimi cveticami v lončkih. Najbolj priljubljena cvetica je viseči nagelj.

V pritličju so podboji vežnih vrat in okvirji pri oknih kameniti. Okna so opremljena z železnimi križi in s poslikanimi lesenimi polkenci. Imajo pa tudi železna polkenca. Na končni steni med okni vidimo sliko sv. Florijana. Slikali pa so na stene tudi sv. Martina, sv. Jurija ali kake druge svetnike. Vse te slike so delo domačin umetnikov-samoukov. Na koncu hiše je mali vrtec, ograjen z deskami. V njem so posajene vsakovrstne cvetlice, izmed katerih so razen običajnega že-

ravca (roženkravta) in rožmarina najbolj v navadi rožasti slez in solčna roža. Pa tudi zdravilne rastline najdemo v njem.

Na vrtu poleg dvorišča je postavljen uljnjak, ki je v ponos, v najlepšo zabavo, pa tudi v korist hišnemu gospodarju. Končnice panjev so raznovrstno poslikane. Naslikani so svetniki in svetnice: sv. Job, patron čebelarjev, sv. Genevefa, sv. Izidor, sv. Anton, sv. družina in mnogo prizorov iz Kristusovega življenja in trpljenja. Druge slike zopet imajo zgodovinski značaj, n. pr. bitka pri Sisku, Pegam in Lambergar, kralj Matjaž. Naslikani so pa tudi šaljivi prizori iz vsakdanjega življenja: pivci v krčmi, prepir jezičnih žensk, vrag brusi ženski jezik ali jim lika krilo. Tudi živalstvo je zastopano na teh končnicah: medved, tica »fena« (feniks) ali lovčev pogreb i. dr. Tudi te slike so izdelali domači umetniki-samouki in kažejo, kako zdrava in bujna je domišljija našega ljudstva. Zunanost gorenjske kmečke hiše je jako prikupljiva pa tudi impozantna.

2. »Kmečka soba na Gorenjskem«.

Vrata, ki vodijo v sobo, »hišo« imenovano, so navadno križna vrata. V križu zgoraj imajo izrezano in s steklom zastrtro okroglo ali srčasto okence. Nad zgornjima tablama pa vidimo s kredo zapisane črke: G. M. B., ki pomenjajo sv.

Tri kralje: Gašperja, Melhiorja in Boltežarja. Namesto črk napravijo tri križce. Te črke ali križce napiše navadno hišni gospodar na večer pred sv. Tremi kralji, ko pokadi z dišečim kadilom in poškopri z blagoslovljeno vodo vso hišo znotraj in zunaj, pa tudi hlev. Pri tem opravilu ga spremlja vsa družina in molji za njim. Nad vrati je običajna polica, na tej pa vrč in »štobere«, to je stojalo za leščerbo ali stekleno bečico — svetilko za olje.

Ob vratih na desni visi na steni hišni rožni venec. Velik je tako, da si ga dene hišni oče okrog vratu, kadar molji z družino. Jagode rožnega venca so zelo debele. Na desni strani vrat je obešen kropilnik z blagoslovljeno vodo, s katero se sleherni večer pokropi vsa družina, predno leže k počitku in zjutraj, ko vstane. Na tej steni vidimo tudi žličnik za žlice in sklednik za skledne in krožnike.

V steni je dolbina »leva«. Leva je bila prvotno večja odprtina; iz nje je vodil ozek dimnik v vežo ali v kuhinjo. V levi so gorele trske, ki so razsvetljevale sobo. Sedaj pa rabi leva za shranjevanje trsk, svetilk i. dr.

Na desni vrat, v kotu, stoji velika peč z obširnimi zapečkami, kjer se grejejo pozimi otroci in stari, nekateri pa tudi spe na njem. Spodnji del peči ima ravne, zgornji pa štirioglatim, znotraj

spadaju učitelji grad. škola sa stručnim ispitom dodeljeni raznim drugim stručnim školama, i učitelji specijalnih škola za gluvonemu i abnormalnu i slepu decu;

10. Da penzioni Učiteljski Fond, koji je stvoren legatom dobrotvora učit. siročadi poč. Jov. Gavrilovića i ulozima učitelja, ostane svojina učiteljstva;

11. Da se udatim učiteljicama da pun lični dodatak na skupoću kao i učiteljima;

12. Da se dodaci na skupoću ni u kom slučaju ne smanjuju i da se avans na račun povećanja čin. pripadnosti iz određenog kredita isplati, u visini jednome-sećnih pripadnosti, 1. januara nastupajuće godine;

13. Da se materijalno stanje penzionisanih učitelja popravi prevodenjem na penziju po novom zakonu i da se i njima da jedan avans na račun budućeg povećanja njihovih pripadnosti;

Da se u vezi s ovim i penzioneri s krunskim penzijama prevedu na dinarske penzije;

14. da se zemaljski šk. nadzornici kod pokr. uprava uvrste u IV. grupu I. kategorije, a županijski i okružni kao i direktori viših nar. i nepotpunih učiteljskih škola u V. grupu;

15. Da učitelji vežbaonica, sa obzirom na čl. 10. zakona o činovnicima, dobiju naročiti dodatak;

16. Da se državne kvalifikovane zabiljele rasporede u niže grupe II. kategorije (do 3) sa dodacima učiteljica osn. škola, a nekvalifikovane u III. kategoriju;

17. Da profesori i direktori Učit. škola, koji su prema ranijim pokr. zakonima po položenom specijalnom ispitu dobili poseban položaj, zadržaj taj položaj i pri prevodenju na nove plate;

III.

U pogledu stvaranja uslova za uspešnu primenu Zakona o nar. školama predlažemo:

1. Da se što pre omogući formiranje opština i u onim krajevima u kojima dosad nisu formirane;

2. Da se zakonodavnim rešenjem izmene odredbe zakona o opštoj upravi te da se prosveta oslobodi svakog uticaja policijske vlasti, i da se likvidacija pokr. uprava izvrši na toj osnovi;

3. Da se školski nadzornici postavljaju po predlogu Glavnog Prosvetnog Saveta;

4. Da se od odobrenog kredita od 200 miliona za podizanje školskih zgrada veći deo upotrebi na podizanje šk. zgrada u J. Srbiji, a tako isto u Bosni i Hercegovini;

5. Da se pri razvrstavanju učitelja na plate po novom zakonu priznaju sva na zakonu osnovana prava stečaja učitelja u Hrv. i Slavoniji, Bosni i drugim krajevima.

Trgovsko-obrtno i kmetijsko školstvo.

— **Kmetijski tečaj.** Tekom spomladi in poletja leta 1924 se vršijo na državni kmetijski šoli na Grmu sledeći tečaji za praktične gospodarje: 1. kletarski tečaj dne 23., 24. in 25.

okroglim loncem podobne pečnice, v katerih pečejo otroci pozimi jabolka. Vrh peči suše v jeseni sadje, ki ga uživajo potem celo leto. Ob obeh straneh peči vidimo leseno stojalo imenovano »čelesnik« (čelešnjak). Na tem suše perilo in mokro obleko. Krog peči je napravljena široka klopa. Na tej sede pozimi predice, ki pridno sučejo vsaka svoj kolovrat, da si napreduje za dom potrebno prejo; ta se navija na kolovratna vretenca. Razvretenca motajo prejo na motovilo, da napravijo štrene. Te štrene potem operejo, jih belijo na solncu in jih zopet nataknejo na motovilo, da zvijejo iz njih klopčice. Iz preje na klopčičih natke potem tkalec domače platno. Tako motovilo s štreno in klopčiči vidimo na sliki stoječe na tleh, na levi strani vrat poleg krušnice (menterge), ki stoji ob zidu. Krušnica rabi za napravu krušnega testa, iz katerega speče gospodinja okusen kruh za družino.

Pod pečjo je prazen prostor; v njem prav rad leži »Sultan«, »Pazi«, »Belin« ali kakor že imenujejo domačega psa. Na sliki vidimo tudi »zajca«, ki služi za sezuvanje obutal. Pod pečno klopjo na levi stoji pručica, ki je prav ljuba otrokom za posedanje in za igranje, stari pa za podnožek. Poleg nje vidimo stojalo, ki ga imenujejo »baba« ali »čelesnik« (tudi čelesnik, čelešnjak). Zgornji del čelesnika je železen, kleščam podoban. V te klešče so vtikal trske, na-

januarja, 2. sadjarski tečaj dne 18., 19. in 20. februarja, 3. tečaj za pridelovanje in umno uporabo krme dne 21., 22. in 23. februarja, 4. tečaj za vinogradnike dne 24. in 25. februarja (delo v vinogradih, obrezovanje trt itd), 7. aprila (spomladno cepljenje trt) in 10. in 11. junija (zatiranje škodljivcev, zeleno cepljenje trt). Tečaji so teoretični in praktični ter se pri njih gospodarji lahko v dotični stroki dobro izučijo. Ker je pouk zelo važen, je želeli, da se ga udeleži čim več gospodarjev. Oddaljenimi, revnim gospodarjem se dovoli prispevek v hrani in prenočišče na zavodu. Kdor tega želi, se mora izkazati s potrdilom županstva. Priglasitve sprejema ravnateljstvo drž. kmetijske šole na Grmu, p. Novo mesto, in sicer za 1. tečaj do 10. januarja 1924, za 2. in 3. tečaj pa do 20. januarja 1924, za 4. tečaj pa do 10. marca 1924.

— **Kletarski tečaj.** Sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, je nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimemo umnega kletarjenja, da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršno se dandanes po svetu zahteva. Ravno tako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najslabša pijača. Da imajo ukaželjni priliko se v umnem kletarstvu izučiti, priredi državna kmetijska šola na Grmu, v Novem mestu, dne 23., 24. in 25. januarja 1924 trodnevni kletarski tečaj. Kdor se misli tečaja udeležiti, zglesi naj se do 10. januarja 1924 pri ravnateljstvu šole. Revnejšim udeležencem, ki se izkažejo s potrdilom županstva, se po možnosti pomaga s prehrano in stanovanjem. Ker je število udeležencev omejeno, se je treba, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom obveščen.

Splošne vesti.

Свима својим читаоцима и свима друговима учитељскаго Товариша "срдечно честитија свейли празник Христивог Рођења.

— **Odlikovanje našega poverjenika tov. Luke Jelenca.** Tov. Luka Jelenc je bil kot poverjenik UJU v Ljubljani odlikovan z redom belega orla 5 stopnje. To odlikovanje nam je v tem večje zadoščetje, ker je bilo z njim izdano priznanje našemu najodličnejšemu borcu, ki je kot predsednik vodil neustrašeno našo organizacijo iz najhujših časov do današnjih dni. Prvi in najzaslužnejši je prejel red belega orla.

— **Kompetenca velikih županov v prosvetnih vprašanjih.** Na zahtevo ministra prosvete je ministrski svet načelno

sklenil, da ustanove in uradništvo ministrstva prosvete v nobenem oziru in v nobenem slučaju ne spadajo v kompetenco velikih oblastnih županov, ampak direktno prosvetnemu ministrstvu. Samo v materialnih vprašanjih, ki se nanašajo na vzdrževanje šol, je dovoljena intervencija velikih županov.

— **NAROČNIKOM UČITELJSKEGA KOLEDARJA.** Vse naročnike Učiteljskega koledarja obveščamo, da smo poslali vse naslove naročnikov koledarja v Beograd, ter bodo v nekaj dneh prejeli koledar, ki je dotiskan. Vsi tisti, ki še niso koledarja plačali, naj to store takoj, da nam bo mogoče čimprej poravnati račun v Beogradu. Naročnino pošljite na **BLAGAJNIŠTVO UJU POVERJENIŠTVO LJUBLJANA, UČITELJSKA TISKARNA**, ter označite pošiljko z besedo »KOLEDAR« na odrezku. Prosimo, držite se tega navodila, da ne bo zmešnjav pri zaračunavanju zneskov. Učiteljska društva, ki so naročila koledar skupno, naj tudi naročnino skupaj vpošljejo. Ker se je nekaj naročnikov prijavilo pozneje, bomo oddali v kratkem drugo naročilo in vabimo tovariše in tovarišice, ki še niso naročili koledarja, da to store takoj. Glavni blagajnik.

— **Prosilce za službena mesta v Dalmaciji** opozarjamo, da morajo predložiti svojim prošnjam tudi dokumente, ker tega ni storil sedaj ni eden kompetent. Oglasilo se jih je več, a se iz gorenjega vzroka ne morejo izvršiti imenovanja. Pošljite izpričevala in opis dosedanjega službovanja. Dokumenti zadoščajo v prepisu, overovljenem od okrajnega šolskega sveta. Poleg učiteljstva za osnovne šole potrebuje tamošnja uprava tudi učiteljev za meščanske šole.

— **Uredništvo »Preroda«** nam je poslalo izjavo, ki jo z zadoščanjem jemljemo na znanje in jo priobčimo prihodnjic, ker je danes radi tesnega prostora žal ne moremo.

— **Slovenska Bistrica.** Na tukajšnji deški šoli se je vršil 17. novembra enodnevni knjigovezniški tečaj, ki ga je vodil tovariš Zagažen Ivan. Tečaja se je udeležilo 28 tovarišev(ice), ki so s pridom sledili podavatelju. Predavanje se je vršilo praktično in je bilo kaj lepo, ko je delalo 56 rok na šivalnih strojkah. Med delom se je razlegala lepa slovenska pesem. Žal, da je prehitro minil dan in da se započeto delo ni moglo dovršiti. Vsekakor so pa slušatelji pridobili toliko ročnosti, da se bodo mogli sami spopolnjevati.

— **Naša kritika o popisnicah je naletela na splošno odobravanje.** Neki tovariš nam piše, da manjkajo še rubrike za odtis palca, potem če je bil kdo pred vojno nemškutar in če je hodil po Sängerfestih in turnasko-fajerberskih prireditvah, ker to spada ravno tako v popisnico, kakor če je dobil človek od kakega nadutega pruskega glavarja ukor ali od slavnege Kaltenebergerja.

— **V Jarenini** je umrl tragične smrti tov. Vladimir Skrbinišek, učitelj in posestnik, ustanovitelj jareninskega Sokola in odlični kulturni delavec ob naši severni ogroženi meji. Vrlemu tovarišu bodi ohranjen blag spomin!

lašč naoblane za razsvetljavo. Klešče so napravljene na pero, ki tišči skupaj oba rogla, v katerih tiči trska ali pa ju tišči skupaj utež. Čelesnik je bil zato bolj pripraven kakor leva, ker se je mogel prestavljati. V hišah, kjer so imeli deske namesto tlaka iz malte (ještrlih) ali ilovice, so postavljali ob čelesniku na tla skledico z vodo; vanjo so padali ogorki trsk, da se ni zažgal pod. Olje in sveče so čelesnik popolnoma izpodrinile in danes ga najdemo le še tu pa tam v podstrešju med staro šaro.

Ob sprednji steni klopa stoji skrinja, ki jo je pripeljala k hiši za balo že babica. V skrinji shranjujejo denar, obleko, perilo in vse kar ima večjo vrednost. V marsikateri skrinji je še shranjena lepo vezana zlata avba, ki so jo nosile naše prednice ob nedeljah in praznikih ter ob drugih svečanostnih prilikah. Nad skrinjo na steni visi ura; poleg nje na levi pa vidimo v zid vdrelano stensko omarico s polico. Vratca so tu pa tam posliskana z rožami ali drugimi okraski. Na zgornjem delu vratac visi navadno pratika, ki jo prav radi, zlasti ob novem letu, prebirajo otroci zaradi ugank in lepih sličic svetnikov, stari pa zaradi vremena, semnje in drugih za nje važnih dni v letu. V to omarico postavljajo steklenice in druge potrebne stvari.

V levem kotu stoji lepa bela javorjeva miza z miznico. Okrog nje ob obeh stenah je klopa, ki sega navadno do kon-

ca teh sten. Na desni mize stoji dolgi stol brez naslonjala, spredaj pa stol z lično razrezljanim naslonjalom, ki je iz javorjevega lesa. V sredi naslonjala je izrezano srce, ki je nekaj tipičnega za te vrste stolov. Miza, klopa in stoli so vedno in povsod lepo poribani.

V kotu nad mizo visi sv. razpelo, krog njega pa se vrste podobne, slikane na steklo, predstavljajoče sv. predmete. Tudi te podobne so napravili domači umetniki-samouki, le nekaj jih je še, ki so jih izdelali tuji. Pod sv. razpelom pa je pritrjen papirnat prtčček, okrašen z raznim cvetličjem, pa tudi s svetimi podobami.

V ospredju na levi vidimo posteljo, poleg nje na tleh pa zibelko. To oboje stoji navadno v mali sobici (kamri), ki se nahaja poleg velike sobe in rabi kot spalnica. Da mi ni bilo potreba risati posebne slike za spalnico, kar bi povzročilo preveč stroškov, sem sprejel tudi ta predmeta v veliko sobo. Postelnjak in zibelka sta okrašena z raznimi naslikanimi rožami ali drugimi okraski. Na sprednji končnici zibelke vidimo narisan pentagram, imenovan »mora«, ki naj bi varoval otroka, da ga ne bo tlačila mora. Rjuha in prevlake blazin na postelji in v zibelki so okrašeni z narodnimi vezinami. V postelji so ob strani zatakne »klešče«, ki varujejo, da ne pade raz spečega odeja.

— **NASIM INSERENTOM!** Vabimo vljudno vse naše cenj. inserente ter druge zavode in trgovska podjetja, da nam tudi v letu 1924 naklonijo inserate za naše stanovske liste, zlasti za tednik »Učit. Tovariš«. Naše stanovsko glasilo je razširjeno v vseh delih naše države, v Sloveniji ga čita vse učiteljstvo in kdor v njem inserira, lahko zanesljivo računa na uspeh. Cene v »Učit. Tovarišu« so sledeče: petitna vrsta v inseratnem delu 2:50 Din, v redakcijskem delu 4— Din, cela stran velja 1400— Din, pol strani 700— Din, četrt strani 350— Din, osminka strani 175— Din. Stalnim inseratom dovolimo primeren popust.

UPRAVA LISTOV UJU.

— **NEORGANIZIRANE NAROČNIKE UČITELJSKEGA TOVARIŠA** opozarjamo, da smo priložili današnji številki tega lista položnice in jih prosimo, da nam poravnajo vsaj polletno naročnino. Naročnina znaša tudi za leto 1924 Din 40. Za naročnike bomo smatrali samo one, ki plačajo v naprej vsaj polletno naročnino.

— **V Cerknici je umrl** tov. Andrej Šest, oče režiserja »Narodnega gledališča v Ljubljani«, g. Josipa Šesta, navdušen narodnjak in vrl tovariš. Blag mu spomin, žaljuočim naše sožalje!

— **Ta dopis priobčujemo, kakor smo ga prejeli,** dasi načelno stojimo na staljšču, naj se okrajna učiteljska društva izjavljajo o takih zadevah: Matični listi in izkazi v šolskem napredku so nepraktični in nepregledni, kakor se je o tem prepričala večina učiteljev. Pametno bi bilo, če bi se popolnoma odpravili matični listi in izkazi na osnovnih šolah. Prosimo, naj se višji šolski svet ozira na to splošno željo in naj odpravi matične liste in izkaze s prihodnjim šolskim letom, namesto njih naj se pa uvedejo katalogi in matica. —č.

Učiteljski pravnik.

— **Preklican odlok glede cerkve:** V smislu odloka ministrstva prosvete O. N. br. 50.620 od 23. oktobra 1923. I. se vsebina nekaterih razpisov, ki jih izdaja oddelek za prosveto in vere, ozira izključno na urejevanja vprašanj, ki se tičejo zakona o narodnih (srbskih) šolah iz leta 1904. in zakonskih izprememb v pokrajinah, katerim je ta zakon namenjen. — Tak slučaj je z razpisom ministrstva prosvete O. N. br. 24.355 od 25. maja 1923. leta, objavljen s tukajšnjim odlokom dne 14. septembra 1923, št. 6801, ki je zgolj informativnega značaja in tedaj ne velja za pokrajinsko upravo v Sloveniji, pač pa veljajo o gorenjem predmetu prejšnji tukajšnji predpisi, v kolikor niso v nasprotju z ustavo. O tem se obvešča ravnateljstvo-vodstvo vsled naročila višjega šolskega sveta z dne 15. novembra 1923, št. 13.836.

— **Certifikati državnih uslužbencev veljavni tudi na južni železnici.** Zagrebska direkcija državnih železnic je izdala naslednjo naredbo: »Vozne olajšave, ki jih uživajo državni uradniki in njihove rodbine na progah državnih železnic, so veljavne tudi na progah državne uprave bivše južne železnice.« S tem je končno tudi to vprašanje rešeno v duhu podržav-

Strop naše kmečke sobe je lesen. Po sredi stropa je tram, ki nosi letnico 1792. to je leto, v katerem se je gradila hiša. Vsi leseni stropi se pred velikimi prazniki: pred Veliko nočjo in pred Božičem temeljito poribajo. Raz strop visi polica; na nji pa stoje latve za mleko. Na take police postavljajo in shranjujejo na njih tudi druge predmete.

Tla so iz smrekovih desak in tudi ta so vedno snažno poribana.

Slovenske kmečke sobe napravljajo najboljši utis na vsakega, ki stopi v nje. Človek se počuti v njih prijetno domačega, saj je pa tudi v njih razen ure vse domače delo. V prejšnjih časih pa so celo ure izdelovali domači mehaniki-samouki, in sicer iz železa, pa celo iz lesa.*

Na oknih stoje različne cvetice v lončkih. Zagrinjalo običajno rdeče barve, je potisnjeno podnevi v levi kot okna.

Pripomnja uredništva: Opisani veliki sliki v velikosti 30,3 x 90,5 cm v barvotisku je izvršil litografski zavod Čemažar in drug v Ljubljani, založila ju je pa naša Učiteljska tiskarna, ki je v ta namen žrtvovala lepo vsoto denarja. Zato

* Kdor se želi podrobneje seznaniti se z našo narodno umetnostjo, naj blagovolji pregledati moje publikacije: »Narodne vezenine na Kranjskem«, »Narodni okraski na orodju in pohištvu«, »Pirhi in kožuhi«, »Kmečke hiše na Gorenjskem« in »Zlate avbe«.